

Michał Piekarski

Rola jednostek specjalnych Policji i innych służb w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego państwa. Casus Polski roku 2009.

Uwagi wstępne i definicyjne

Artykuł ten ma na celu przedstawić rolę i zadania jakie jednostki specjalne Policji oraz innych służb państwowych odpowiedzialnych za bezpieczeństwo wewnętrzne i przestrzeganie prawa (Straży Granicznej, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Służby Więziennej) oraz Wojska Polskiego (Żandarmerii Wojskowej oraz Dowództwa Wojsk Specjalnych) pełnią w chwili obecnej w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego Polski. Aby dokonać względnie pełnej analizy zagadnienia, należy dokonać oceny definicyjnej i określić dokładnie przedmiot badań oraz opisać ich specyfikę, odróżniającą je od pozostałych części składowych wymienionych powyżej służb.

Oczywiście pierwszym zagadnieniem wymagającym definicji jest sam termin „bezpieczeństwo wewnętrzne”. Prawo polskie – na podstawie którego działają struktury państwowe - nie zawiera jednej definicji tego terminu. Pewną pomocą może być zakres zadań przewidzianych ustawowo dla Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Zgodnie z art. 5. 1 Ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu, do zadań ABW należy między innymi :

1) *rozpoznawanie, zapobieganie i zwalczanie zagrożeń godzących w bezpieczeństwo wewnętrzne państwa oraz jego porządek konstytucyjny, a w szczególności w suwerenność i międzynarodową pozycję, niepodległość i nienaruszalność jego terytorium, a także obronność państwa,*

2) *rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie przestępstw:*

a) *szpiegostwa, terroryzmu, naruszenia tajemnicy państwowej i innych przestępstw godzących w bezpieczeństwo państwa,*

b) godzących w podstawy ekonomiczne państwa,

(...)

d) w zakresie produkcji i obrotu towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa,

e) nielegalnego wytwarzania, posiadania i obrotu bronią, amunicją i materiałami wybuchowymi, bronią masowej zagłady oraz środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi, w obrocie międzynarodowym oraz ściganie ich sprawców,

(...)

4) uzyskiwanie, analizowanie, przetwarzanie i przekazywanie właściwym organom informacji mogących mieć istotne znaczenie dla ochrony bezpieczeństwa wewnętrznego państwa i jego porządku konstytucyjnego,

5) podejmowanie innych działań określonych w odrębnych ustawach i umowach międzynarodowych¹.

Z kolei Ustawa o Policji w artykule 2 określa, że do zadań tej formacji należy między innymi :

1) ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra,

2) ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym zapewnienie spokoju w miejscach publicznych oraz w środkach publicznego transportu i komunikacji publicznej, w ruchu drogowym i na wodach przeznaczonych do powszechnego korzystania,

(...)

4) wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców²,

Jednocześnie warto odnotować, że ustawa ta w artykule 4, punkt 3 określa także że „w skład Policji wchodzi także wyodrębnione oddziały prewencji i pododdziały antyterrorystyczne”³, wyraźnie określając obecność tego specjalistycznego komponentu w jej strukturach.

---

¹ Ustawa z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (Dz. U. z dnia 14 czerwca 2002 r. z późn. zm.)

² Ustawa o Policji z dnia 6 kwietnia 1990r

³ Ibidem

Przegląd dalszych aktów prawnych, a więc kolejnych ustaw, np. Ustawy o Straży Granicznej⁴, Ustawy o Biurze Ochrony Rządu⁵ czy Ustawy o Służbie Więziennej⁶ pozwala zawęzić kategorię „bezpieczeństwo wewnętrzne” do następujących elementów, określających zadania służb państwowych :

- 1) Gromadzenie, przetwarzanie i dystrybucja informacji dotyczących zagrożeń przede wszystkim przestępczością pospolitą, zorganizowaną, szpiegostwem i terroryzmem,
- 2) Ochrona życia, zdrowia, wolności i mienia obywateli Polski, jak również osób o innym statusie przebywających na naszym terytorium, przed ww. zagrożeniami
- 3) Wykrywanie i ściganie sprawców ww. czynów,
- 4) Zapewnienie pełnego wyegzekwowania ich odpowiedzialności karnej poprzez prowadzenie wraz z organami wymiaru sprawiedliwości postępowań karnych, oraz zapewnienie odbycia orzeczonych przez sądy kar.

Oczywiście nie można nie zauważyć, że owe zadania są realizowane także przez inne podmioty niż wojsko, policja lub służby specjalne. Są to na przykład wskazane już organa wymiaru sprawiedliwości oraz administracji rządowej i samorządowej. Niezwykle istotna jest także właściwa praca służb ratownictwa medycznego i ochrony zdrowia, jak również postawa zwykłych obywateli. W aspekcie terytorialnym, należy pamiętać o możliwości wykonywania zadań ustawowych poza terytorium RP a przekładających się na bezpieczeństwo wewnętrzne Polski poprzez (przykładowo) :

- pracę operacyjną wojskowych i cywilnych służb wywiadowczych,
- udział kontyngentów wydzielonych przez Wojsko Polskie, Policję i Straż Graniczną w operacjach prowadzonych pod egidą organizacji międzynarodowych
- Działania ochronne Biura Ochrony Rządu i innych służb na korzyść polskich obywateli (zwłaszcza dyplomatów)

Jednostki specjalne – definicja, typologia, zadania, specyfika

Kolejną kwestią wymagającą zdefiniowania jest sam termin „jednostki specjalne”. Pewną pomocą może być określenie sił o których mowa, poprzez opisanie zadań które wykonują . Formacje takie jak pododdziały antyterrorystyczne Policji, zasadniczo wykonują dwa rodzaje działań. Są to **operacje ratowania zakładników** (ang. **Hostage Rescue – HR**),

⁴ Ustawa z dnia 12 października 1990 r o Straży Granicznej Dz.U 1990 nr 78 poz. 462 z późn. zm.

⁵ Ustawa z dnia z dnia 16 marca 2001 r o Biurze Ochrony Rządu. Dz. U. z dnia 30 marca 2001 r. z późn. zm.

⁶ Ustawa z dnia 26 kwietnia 1996 r. o Służbie Więziennej Dz. U. z dnia 31 maja 1996 r. z późn. zm

oraz **zatrzymania wysokiego ryzyka** (ang. **High – Risk Arrest - HRA**). W obydwu przypadkach, są to działania prowadzone wobec osób szczególnie niebezpiecznych, popełniających przestępstwa z użyciem przemocy, zdeterminowanych, uzbrojonych. Z reguły dążą oni do uniknięcia odpowiedzialności za swoje czyny, a czasem są gotowi na bezpośrednią konfrontację z funkcjonariuszami państwowymi, wykorzystując w tym celu zarówno taktykę jak i technikę. Są to sprawcy zagrożeń, które można określić jako *zagrożenia o charakterze terrorystycznym*. sytuacje w których sprawcy przestępstwa (niezależnie od kierujących nimi motywów) sięgają po metody działania typowe dla terrorystów. *W szczególności są to : branie zakładnika lub zakładników, opanowywanie obiektów stałych (budynki) lub ruchomych (statki wodne lub powietrzne, pociągi, pojazdy samochodowe), przy użyciu siły lub groźby jej użycia – w tym zwłaszcza broni palnej lub/i materiałów wybuchowych , podkładanie bomb, a także zamach na obiekt lub osoby z użyciem broni palnej lub urządzeń wybuchowych*. A więc źródłem zagrożenia o charakterze terrorystycznym jest terrorizm polityczny jak i terror kryminalny, jak również jeszcze inne kategorie sprawców.

Operacje ratowania zakładników charakteryzują się dwoma priorytetami, jakie muszą zostać uwzględnione przy ich planowaniu i prowadzeniu. Są to bezpieczeństwo zakładników oraz bezpieczeństwo funkcjonariuszy. Ich zadaniem jest - jak nietrudno się domyślić – uwolnienie zakładników, w sytuacji w której inne środki (negocjacje) nie dały rezultatu.

Podczas zatrzymań wysokiego ryzyka podstawowym priorytetem jest bezpieczeństwo osób realizujących wyznaczone zadanie. Ich zadaniem jest zatrzymanie osób podejrzanych o dokonanie czynu zabronionego, zarówno w formie interwencji w momencie dokonania owego czynu lub tuż po nim (np. podczas pościgu) jak również jako efekt końcowy śledztwa przeciwko nim (co czasem określa się jako realizacja sprawy). W sposób oczywisty wpływa to na sposób realizacji zadań, użyte siły i środki.

Należy przy tym podkreślić, że tego typu działania mogą być prowadzone skutecznie tylko przez odpowiednio przygotowanych i wyszkolonych funkcjonariuszy, dysponujących adekwatnymi umiejętnościami, wyszkoleniem, taktyką i wyposażeniem. Użycie doraźnie przygotowanych sił – co udowodniła choćby tragedia w Monachium w 1972 roku⁷ – jest obarczone poważnym ryzykiem, i należy je określić jako ewidentny hazard.

---

⁷ por. A. Raguszewski *Tragedia na lotnisku MMS Komandos 07-08/2001*

W trwającym już kilka dekad procesie rozwoju tych jednostek na całym świecie⁸, wykształciły się dwa ich podstawowe rodzaje. Pierwszym są *jednostki kontrterrorystyczne*. Ich głównym zadaniem jest prowadzenie operacji ratowania zakładników – zarówno z obiektów stałych i środków transportu. Występują one zarówno w służbach policyjnych, jak również w wojskowych siłach specjalnych (jako jednostki dedykowane do tych zadań lub dodatkowo się w nich szkolące). Drugim zaś - *jednostki taktyczne*. Są to jednostki, przeznaczone do wykonywania szczególnie niebezpiecznych zadań na korzyść służb macierzystych. Ich zadania są odmienne od zadań jednostek kontrterrorystycznych i obejmują wspieranie macierzystych struktur – są one typowe dla służb policyjnych - podczas zatrzymań wysokiego ryzyka. Należy pamiętać o tym, że ten podział nie jest bezwzględnie przestrzegany, i często zadania obydwu rodzajów jednostek zazębiają się.

Podobna jest także zasadnicza specyfika wyszkolenia oraz taktyki.

Taktyka tego typu jednostek jest dostosowana przede wszystkim do działań w terenie zurbanizowanym, w budynkach różnego rodzaju, na obiektach ruchomych (samochody, samoloty, statki). Obejmuje ona szereg sposobów pokonywania przeszkód (wejść do pomieszczeń i obiektów), poruszania się i walki w pomieszczeniach zamkniętych, liczne procedury awaryjne. Obejmuje ona także działania wodne (w tym pływackie), powietrzne (desantowanie ze śmigłowców, skoki spadochronowe), techniki linowe jako sposoby dotarcie do obiektu działań. Zasadniczo, taktyka jest ujęta w zbiory procedur, określających działanie podczas określonych sytuacji i rodzajów działań. W zakresie wyszkolenia strzeleckiego podstawą jest dążenie do nabycia umiejętności szybkiej i trafnej oceny sytuacji, podjęcia odpowiednich decyzji w zakresie użycia broni, oraz jej użycie w taki sposób aby zminimalizować ryzyko dla życia zakładników lub osób postronnych a jednocześnie osiągnąć zamierzony efekt w postaci odsunięcia niebezpieczeństwa jakie stwarza napastnik dla życia i zdrowia funkcjonariuszy i osób postronnych.

Szkolenie obejmuje działania zarówno pojedynczego operatora, grupy szturmowej, zespołów grup szturmowych, a docelowo powinno obejmować także duże zajęcia zgrywające w sile kilku pododdziałów. Nie można pominąć także szkolenia specjalistów, w tym strzelców wyborowych, paramedyków i breacherów (specjalistów od forsowania przeszkód). Stałego doskonalenia wymaga obsługa specjalistycznego sprzętu. Trzeba przy tym pamiętać że proces szkolenia nigdy się nie kończy, a raz nabyte umiejętności wymagają ciągłego

---

⁸ W Europie jednostki tego typu zaczęto tworzyć po wspomnianej tragedii w Monachium. W policji amerykańskiej za pierwszą tego typu formację uznaje się oddział SWAT (Special Weapons and Tactics) policji miasta Los Angeles, utworzony po doświadczeniach zamieszek na tle rasowym w roku 1968.

doskonalenia i weryfikacji. Szkolenie musi być prowadzone w sposób realistyczny i adekwatny do istniejących potrzeb.

Jego ważnym elementem jest staranny dobór kadr, najczęściej oparty na procesie weryfikacji i selekcji. Podczas niej zwraca się uwagę zarówno na przygotowanie kondycyjne, jak również na cechy psychiczne i osobowość kandydatów. Często spotykaną zasadą jest dobór wyłącznie ochotników i nacisk na stały rozwój kwalifikacji zawodowych. To właśnie odpowiednio dobrany zespół specjalistów, stale zdobywających doświadczenie i nowe umiejętności, jest podstawowym elementem warunkującym skuteczność szkolenia i działań. Ludzie są ważniejsi niż wyposażenie, a jakość ważniejsza od ilości (choć pewna minimalna liczba funkcjonariuszy jest niezbędna dla poprawnej realizacji określonych procedur taktycznych)

Nie można jednak pominąć znaczenia właściwego wyposażenia dla skuteczności prowadzonych działań. Na ich uzbrojenie składa się broń główna – pistolety, pistolety maszynowe, ewentualnie subkarabinki automatyczne, jak również broń wsparcia w postaci karabinków automatycznych, broni wyborowej, tudzież broni maszynowej i granatników. Do niektórych zadań (np. forsowania przeszkód) stosuje się strzelby gładkolufowe. Bardzo ważną rzeczą jest amunicja, która powinna cechować się dużą mocą obalającą, zdolnością penetracji osłon balistycznych i przeszkód, a jednocześnie minimalizować prawdopodobieństwo wystąpienia rykoszetów. Nie mniej istotne znaczenie odgrywają środki transportu – od śmigłowców i sprzętu spadochronowego, poprzez samochody (optymalnie także pojazdy opancerzone) po sprzęt alpinistyczny, pletwonurkowy i łodzie. Kluczowe znaczenie mają także środki przeznaczone do forsowania przeszkód (ładunki torujące, strzelby gładkolufowe, narzędzia wyważeniowe – mechaniczne, hydrauliczne, pirotechniczne i inne). Nie mogą zostać pominięte środki ochronne (kamizelki i tarcze balistyczne, hełmy) sprzęt łączności, rozpoznania, wyposażenie medyczne.

Jednostki specjalne polskich służb

W przypadku Polski, największy potencjał tych jednostek ulokowany jest w strukturach Policji, co jak zauważono powyżej – ma swoje umocowanie ustawowe. Aktualnie w tej służbie istnieje siedemnaście podmiotów mających w nazwie określenie „antyterrorystyczne”. Są to Biuro Operacji Antyterrorystycznych (BOA) Komendy Głównej Policji, dziewięć Samodzielnych Pododdziałów Antyterrorystycznych Policji (SPAP) i sześć Sekcji Antyterrorystycznych (SAT). SPAP i SAT, różniące się wielkością i statusem

formalnym⁹ funkcjonują na poziomie komend wojewódzkich Policji. Jednostki te wypełniają zarówno funkcję jednostek kontrterrorystycznych, jak i taktycznych, przy czym BOA spełnia rolę dużej, centralnej jednostki specjalnej, natomiast pododdziały wojewódzkie pełnią taką rolę na szczeblu niższym.

Do tego należy dodać istniejący w strukturze Komendy Stołecznej Policji Wydział Realizacyjny, grupy realizacyjne Centralnego Biura Śledczego Komendy Głównej Policji, oraz grupy realizacyjne niektórych komend miejskich i powiatowych Policji. Są to jednostki taktyczne, przewidziane do wykonywania zatrzymań wysokiego ryzyka¹⁰.

Z uwagi na najszerszy zakres uprawnień, jak również największą liczbę jednostek i rozmieszczenie ich praktycznie na całym terytorium kraju, jednostki policyjne są podstawowym komponentem zdolnym do wykonywania wspomnianych wyżej zadań. Ich niezaprzeczalnym atutem jest także duże doświadczenie (w tym w sytuacjach z zakładnikami), wynikające z długoletniej historii, bogatej w liczne operacje, a co za tym idzie – bardzo dobrze wyszkolone i doświadczone kadry. Bardzo duży wysiłek spoczywa także na policjantach komórek minersko – pirotechnicznych, funkcjonujących także w strukturach SPAP, w Wydziale Realizacyjnym KSP oraz przy innych komendach wojewódzkich (z wyłączeniem mazowieckiej). Policjanci tych jednostek wykonują zadania z neutralizacji samodiałowych urządzeń wybuchowych, oraz inne zadania związane z ich wyszkoleniem i umiejętnościami.

Drugą istotną służbą jest Straż Graniczna. Jej zadania skupiają się na kontroli ruchu granicznego i zwalczaniu przestępczości granicznej, jednak w ciągu ostatnich lat, jej zakres zadań i możliwości znacznie się rozszerzył, w tym o zadania takie jak kontrola bezpieczeństwa w komunikacji międzynarodowej. Wraz z wejściem Polski do strefy Schengen, jej rola uległa jeszcze większemu przekształceniu. Służba ta w coraz większym stopniu prowadzi działania w głębi terytorium kraju. Wiąże się to ze zmianą w charakterze przestępczości związanej z granicą państwową – są to coraz lepiej zorganizowane grupy zajmujące się przemytem narkotyków, broni, ludzi, wyrobów akcyzowych, i inną opłacalną działalnością. W dużym stopniu posiadają one rozległe powiązania międzynarodowe i wewnątrz krajowe. Polska jako kraj graniczny UE jest szczególnie atrakcyjnym miejscem dla przemytników i przestępców. Także zapewnienie bezpieczeństwa w komunikacji międzynarodowej (w tym lotniczej) jest coraz ważniejszym zadaniem w obecnych czasach.

---

⁹ SPAP jest autonomiczną strukturą organizacyjną podlegającą komendantowi wojewódzkiemu, SAT częścią KWP. SPAP etatowo liczy około 55 osób, SAT prawdopodobnie około 30.

¹⁰ M.Piekarski *System jednostek kontrterrorystycznych i taktycznych w Polsce* [w:]K.Liedel, J Marszałek – Kawa, Sz. Wudarski [red.] *Polityczne metody zwalczania terroryzmu* Toruń 2006

Nie można zapomnieć także o możliwości (wynikającej z ustawy o SG) użycia jej sił poza obszarem Polski. W związku z tym, dużą rolę odgrywają także tutaj jednostki specjalne. Istniejące wcześniej plutony specjalne SG¹¹ (w terenowych Oddziałach SG¹²), Wydział Zabezpieczenia Działań Zarządu Operacyjno – Śledczego Komendy Głównej¹³ i Zespół Interwencji Specjalnej działający przede wszystkim w obszarze portu lotniczego na Okęciu¹⁴, były jednostkami taktycznymi, wspierającymi w bardziej skomplikowanych sytuacjach działania pozostałych pionów Straży. W ostatnim okresie przeszły one poważne zmiany. W strukturze Komendy Głównej utworzony został Zarząd Zabezpieczenia Działań, obejmujący także grupy taktyczne, a wśród jego zadań jest m.in. „fizyczne zabezpieczenie zatrzymywania osób w trybie i przypadkach określonych w przepisach kodeksu postępowania karnego i innych ustaw, co do których istnieje uzasadnione podejrzenie posiadania broni, amunicji lub materiałów wybuchowych, na zlecenie jednostek organizacyjnych Straży Granicznej i komórek organizacyjnych Komendy Głównej Straży Granicznej¹⁵”. Na szczeblu oddziałów funkcjonują także Wydziały Zabezpieczenia Działań, także dysponujące jednostkami taktycznymi. Należy spodziewać się dalszego wzrostu zapotrzebowania na ich usługi, zwłaszcza w perspektywie Euro 2012.

Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, której uprawnienia przedstawiono wyżej, dysponuje także własną jednostką taktyczną, znaną jako V Wydział Zabezpieczenia Realizacji i Działań Antyterrorystycznych. Jest to jedna z lepiej wyposażonych a jednocześnie najmniej znanych jednostek tego typu w Polsce¹⁶.

W procesie egzekwowania prawa, istotną rolę odgrywa element wykonania kary. Jest to obszar odpowiedzialności Służby Więziennej. W związku z osadzeniem w aresztach śledczych i zakładach karnych coraz większej ilości osób należących do zorganizowanych grup przestępczych, popełniających przestępstwa z użyciem przemocy, zwiększyło się ryzyko zdarzeń nadzwyczajnych, takich jak bunt czy ucieczki. Możliwe stały się też różnego rodzaju porachunki pomiędzy osadzonymi członkami grup przestępczych, w tym zamachy na osoby mogące uzyskać status świadka koronnego. Wobec tego, w części placówek

---

¹¹ I Chloupek *Przemysłowcy, narkotyki i broń* MMS „Komandos” 10/2000, I Chloupek *Mokra robotą* MMS „Komandos” 12/2000

¹² Można je porównać pod względem zadań z komendami wojewódzkimi Policji, choć ich obszar odpowiedzialności nie jest dokładnie zbieżny z podziałem administracyjny kraju.

¹³ I Chloupek *Jak Feniks z popiołów* BiA 02/2006

¹⁴ I.Chloupek *Zespół Interwencji Specjalnych* BiA 02/2007 Jednostka ta realizowała także zadania związane z rozpoznaniem i interwencjami pirotechnicznymi.

¹⁵ http://www.strazgraniczna.pl/wps/portal/tresc?WCM_GLOBAL_CONTEXT=pl/serwis-sg/struktura_sg/komenda_glowna_sg/ko+ksg/mw_zzd/# 02.05.2009

¹⁶ I.Chloupek *Wydział V* Commando 01/2007

penitencjarnych, utworzone zostały Grupy Interwencyjne Służby Więziennej, mające zapobiegać i reagować na tego typu sytuacje¹⁷.

Spośród innych służb państwowych, warto odnotować istnienie niewielkich jednostek taktycznych w Centralnym Biurze Antykorupcyjnym, organach kontroli skarbowej oraz Straży Ochrony Kolei. Grupy Operacyjno – Interwencyjne tej ostatniej służby łączą zadania typowe dla komórek operacyjnych (wywiadowczych) Policji z taktycznymi, prowadząc działania wymierzone w grupy przestępcze dokonujące przestępstw na obszarach kolejowych i pociągach, wzmacniając ochronę pociągów i obiektów kolejowych w sytuacjach podwyższonego ryzyka

Spośród jednostek specjalnych Wojska Polskiego, dwie z nich mają charakter taktyczny bądź kontrterrorystyczny w rozumieniu niniejszego tekstu. Są to Jednostka Wojskowa 2305 (Grupa Reagowania Operacyjno – Mobilnego) oraz warszawski Oddział Specjalny Żandarmerii Wojskowej. Obie jednostki były od początku tworzone z myślą o działaniach w sytuacjach nadzwyczajnych, zwłaszcza zagrożenia terrorystycznego. Dodatkowo mogą zostać one wsparte przez Oddziały Specjalne ŻW z Gliwic i Mińska Mazowieckiego, jak również przez ! Pułk Specjalny Komandosów i Morską Jednostkę Działań Specjalnych. W istniejących realiach prawnych, mogą one być użyte na terenie kraju w następujących sytuacjach :

- OS ŻW – jako jednostki żandarmerii i na podstawie właściwej ustawy– do interwencji w sytuacjach nadzwyczajnych na terenie obiektów wojskowych,
- OS ŻW – jako jednostki żandarmerii na podstawie art 18a Ustawy o Policji – do wsparcia sił Policji w sytuacjach w których siły i środki będące w dyspozycji Policji mogą okazać się nieskuteczne,
- Wszystkie jednostki wojskowe- na podstawie art. 18 Ustawy o Policji, lub też ustaw o stanach nadzwyczajnych¹⁸.

W przypadku użycia sił wojskowych na podstawie Ustawy o Policji lub ustaw o stanach nadzwyczajnych, żołnierze używają broni palnej i środków przymusu bezpośredniego zgodnie z przepisami policyjnymi. Należy zwrócić przy tym uwagę na fakt, że żadne przepisy nie stawiają w rzekomo korzystniejszej sytuacji żołnierzy. Operatorzy obydwu jednostek zarówno wojska jak i Policji w razie takiej potrzeby w omawianej sytuacji używają broni palnej zgodnie z art. 17 Ustawy o Policji jak również mogą w sytuacjach nie przewidzianych

¹⁷ M.Piekarski *Grupy Interwencyjne Służby Więziennej MMS „Komandos” 09/2007*, M.Piekarski *Grupa Interwencyjna Służby Więziennej z Wrocławia Commando 09/2008*

¹⁸Por np. *Ustawa z dnia 29 sierpnia 2002 r. o stanie wojennym oraz o kompetencjach Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych i zasadach jego podległości konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej* Dz.U. z 2002 r. Nr 156, poz. 1301

przez tą ustawę działać w oparciu o kontraty w postaci obrony koniecznej i stanu wyższej konieczności.

Kwestia koordynacji – czyli czarne scenariusze

Z punktu widzenia ekonomii bezpieczeństwa państwa, istotne jest aby ocenić jakie konkretnie sytuacje kryzysowe mogą mieć miejsce, aby następnie móc racjonalnie gospodarować dostępnymi środkami. Nie jest pożądane wydatkowanie nadmiernych sum (i zaangażowanie innych zasobów – zwłaszcza ludzkich) na przygotowywanie się na sytuacje mało prawdopodobne, jak również nie jest korzystne dopuszczenie do sytuacji w której straty wynikłe z np. zamachu terrorystycznego będą nieporównywalnie większe od nakładów jakie należałoby ponieść aby tym stratom zapobiec.

W przypadku tego rodzaju zagrożeń, niestety dokładne przewidzenie faktycznych zamiarów i możliwości sprawców a więc możliwego biegu wydarzeń jest bardzo trudne, i czasem niemożliwe. Należy przy tym pamiętać że możliwi sprawcy mogą należeć do jednej z kilku kategorii.

Jak wspomniano wcześniej, mogą być to terroryści – a więc osoby działające z pobudek politycznych (motywację religijną także można uznać za polityczną, o ile odnosi się ona do zamiaru przekształceń w systemie politycznym). Podstawowym celem tej grupy sprawców jest uzyskanie jak najsilniejszego efektu medialnego, przede wszystkim poprzez zastraszenie i wymuszenie określonego zachowania na władzach państwowych. Należy pamiętać, że zagrożenie ze strony tej grupy sprawców nie musi oznaczać zagrożenia samym zamachem, równie niebezpieczna jest działalność o charakterze wspomagającym (logistycznym)¹⁹.

Drugą grupą są kryminaliści posługujący się przemocą i terrorem. W tym przypadku, celem tych osób jest uzyskanie korzyści majątkowej, lub eliminacja osób im zagrażających, na przykład innych przestępców, niewygodnych świadków, osób zaangażowanych w walkę z przestępczością.

Trzecią grupą są osoby zaburzone psychicznie. Ich zamiary są trudne do przewidzenia, jeśli uciekają się one do agresji, mogą dążyć do „ukarania” osób które uważane są przez

---

¹⁹ Por. M.Piekarski *Wykorzystanie terytorium Polski jako zaplecza logistycznego terrorystów i związane z tym zagrożenia – zarys zagadnienia* (http://www.specops.com.pl/taktyka_czarna/walka_z_terrorem/Michal_Piekarski/terytorium_RP_jako_zaplecze/terytorium_RP_jako_zaplecze_terrorystow.htm 02.05.2009)

sprawcę za „winne” ich trudnej sytuacji życiowej, jak również dążyć do samounicestwienia. Należy liczyć się ze szczególną determinacją i nieprzewidywalnością tego typu sprawców.

Wreszcie grupą czwartą są agenci (dywersanci, sabotażyści – w tym czynny lub były personel jednostek specjalnych) państw obcych. Zjawisko wykorzystywania skrytej przemocy w polityce państw (w tym zarówno wewnętrznej, jak i międzynarodowej, wobec innych państw lub podmiotów niepaństwowych), jest niestety zjawiskiem spotykanym w praktyce politycznej.

We wszystkich tych przypadkach można wskazać na określone cechy wspólne czynów, jakich dopuścić mogą się sprawcy.

- Będą uzbrojeni w broń palna, materiały wybuchowe, inne niebezpieczne narzędzia,
- Będą zdecydowani na siłową konfrontację, także z funkcjonariuszami państwowymi,
- Mogą działać pojedynczo, w grupach, lub zespołach grup,
- Ich zamiary mogą być logiczne i racjonalne, mogą również być irracjonalne z punktu widzenia zewnętrznego obserwatora,
- Mogą różnić się dostępnymi zasobami – od zaawansowanych technologii i typowo wojskowego uzbrojenia po prymitywne (nawet samodiałowe) typy broni i urządzeń wybuchowych.
- Mogą dążyć do zabicia lub zastraszenia jednej osoby, grupy, instytucji lub całego państwa a nawet organizacji międzynarodowej,
- Ich celem może być także zniszczenie krytycznej infrastruktury, zakłócenie jej działania,
- Ich metody działania mogą przybrać także formę prowokacji,

W każdym wypadku, podstawowym elementem planowania musi być przyjęcie za możliwe każdej możliwej sytuacji. Nie można pominąć sytuacji mało prawdopodobnych (np. dużych sytuacji zakładniczych), z uwagi na rozmiar strat jaki wchodzi w rachubę. Sytuacje o mniejszym rozmiarze – ergo, także spowodowanych stratach – też nie mogą zostać pominięte z uwagi na dużo większe prawdopodobieństwo ich wystąpienia.

Oznacza to konieczność stałego doskonalenia wyszkolenia jednostek specjalnych, w tym także wypracowywanie wspólnych procedur działania. Dobrym przykładem tego typu działalności są przedsięwzięcia szkoleniowe, organizowane przez wrocławski SPAP.

Pododdział ten w ciągu kilku lat, zorganizował szereg szkoleń i ćwiczeń, zarówno w oparciu o wiedzę i doświadczenie własnych instruktorów, jak i osób z zewnątrz, w których

brali udział przedstawiciele licznych jednostek policyjnych, Żandarmerii Wojskowej i innych jednostek wojskowych, Służby Więziennej, Biura Ochrony Rządu, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Straży Granicznej, Służby Ochrony Kolei. Podczas nich, ćwiczone były różne warianty działań, od procedur ochrony osób i działań konwojowych, poprzez różnego rodzaju sytuacje zakładnicze wybrane elementy taktyki specjalnej. Dużą uwagę zwracano także na aspekt zabezpieczenia medycznego i procedur tzw. „czerwonej taktyki”, wiążącej taktyki szturmowej i medycyny pola walki²⁰. Spośród licznych przykładów tych ćwiczeń, warto odnotować m.in ćwiczenia z listopada 2005 roku, podczas których ćwiczone szturmowanie pociągu. W roku 2006 na poligonie wędryńskim ćwiczone rozwiązywanie rozległej sytuacji zakładniczej – zespół mieszanych grup szturmowych wykonał nocny, równoczesny szturm na 4 obiekty : budynek, autobus i 2 samochody osobowe.²¹ W styczniu 2007 roku ponad stu przedstawicieli różnych jednostek specjalnych brało udział w kolejnych zajęciach na poligonie żagańskim, podczas których ćwiczone opracowane w SPAP Wrocław, dopracowane w licznych szczegółach procedury rozwiązywania małych sytuacji zakładniczych w kontakcie bezpośrednim²². W kwietniu tego samego roku, w kolejnych zakrojonych na szeroką skalę ćwiczeniach, symulujących szturm na teatr zajęty przez terrorystów brała udział podobna liczba operatorów, wspieranych przez pojazdy opancerzone i śmigłowiec²³. W latach 2007 – 2008 przeprowadzono także dwa szkolenia z wybranych składowych elementów taktyki specjalnej²⁴. W roku 2009 kolejne ćwiczenia obejmowały nocny szturm na duży obiekt (hotel) zajęty przez silnie uzbrojonych sprawców, podczas których duży nacisk położono na aspekty medyczne działań i współpracę z cywilnymi służbami ratowniczymi. Niezmienną cechą ćwiczeń wrocławskich jest duży stopień ich realizm, na szeroką skalę używana jest ostra amunicja i realne ładunki wybuchowe (do forsowania przeszkód), przy jednoczesnym bardzo bezpiecznym ich przebiegu.

Stały proces doskonalenia jednostek specjalnych, musi odbywać się wielopłaszczyznowo. Postęp musi zachodzić zarówno na płaszczyźnie szkolenia, wyposażenia, dowodzenia i wsparcia ich działań. Nie można bowiem pozwolić sobie na „stanie w miejscu” w sytuacji ciągłej ewolucji i brutalizacji współczesnych zagrożeń, zarówno kryminalnych jak i terrorystycznych.

---

²⁰ A. Niwczyk *Czerwona taktyka* MMS Komandos 9/2007

²¹ A. Krugler *Ćwiczenia Bus Free* BiA 05/2006

²² M.Piekarski, Ł. Rucki *Zadanie : ratować zakładników* MMS Komandos 2/2007

²³ A.Niwczyk, M. Piekarski *Operacja : odbić teatr* <http://www.annaniwczyk.com/polish/PDF/Operation%20Theatre%20Free.pdf> 02.05.2009

²⁴ A.Niwczyk, M.Piekarski *Walka w budynkach* MMS Komandos 1/2008, M.Piekarski *Metody wejścia* Commando 06/2008

Michał Piekarski

Bibliografia :

1. USMC Intelligence Service *Urban Threat : Guerilla and Terrorist Organizations*
2. *Handbook : a Military Guide to Terrorism in the Twenty – First Century Ft. Leavenworth 2003*
3. *Ustawa o Policji z dnia 6 kwietnia 1990r*
4. *Ustawa z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu* (Dz. U. z dnia 14 czerwca 2002 r. z późn. zm.)
5. *Ustawa z dnia 12 października 1990 r o Straży Granicznej* (Dz.U 1990 nr 78 poz. 462 z późn. zm)
6. *Ustawa z dnia z dnia 16 marca 2001 r o Biurze Ochrony Rządu.* (Dz. U. z dnia 30 marca 2001 r. z późn. zm)
7. *Ustawa z dnia 29 sierpnia 2002 r. o stanie wojennym oraz o kompetencjach Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych i zasadach jego podległości konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej* Dz.U. z 2002 r. Nr 156, poz. 1301
8. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2005 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu postępowania przy użyciu broni palnej przez policjantów oraz zasad użycia broni palnej przez oddziały i pododdziały zwarte Policji*
9. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19.07.2005 w sprawie szczegółowych warunków i zasad użycia oddziałów i pododdziałów Policji oraz Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w razie zagrożenia bezpieczeństwa publicznego lub zakłócenia porządku publicznego*
10. K.Jałoszyński *Koncepcja współczesnych działań antyterrorystycznych. Rozprawa habilitacyjna. Zeszyty Naukowe Akademii Obrony Narodowej Warszawa 2003*
11. C. M Perez *Anatomy of a Hostage Rescue: What Makes Rescue Operations Successful?* Monterey 2004
12. M.Piekarski *System jednostek kontrterrorystycznych i taktycznych w Polsce* [w:]K.Liedel, J Marszałek – Kawa, Sz. Wudarski [red.] *Polityczne metody zwalczania terroryzmu* Toruń 2006
13. M.Piekarski *Grupy Interwencyjne Służby Więziennej MMS „Komandos” 09/2007,*

14. M.Piekarski *Grupa Interwencyjna Służby Więziennej z Wrocławia* Commando 09/2008
15. M.Piekarski, Ł. Rucki *Zadanie : ratować zakładników* MMS Komandos 2/2007
16. A.Niwczyk, M. Piekarski *Operacja : odbić teatr*
<http://www.annaniwczyk.com/polish/PDF/Operation%20Theatre%20Free.pdf>
02.05.2009
17. A. Niwczyk *Czerwona taktyka* MMS Komandos 9/2007
18. A.Niwczyk, M.Piekarski *Walka w budynkach* MMS Komandos 1/2008,
19. M.Piekarski *Metody wejścia* Commando 06/2008
20. H. Królikowski *Próba definicji* Militarny Magazyn Specjalny „Komandos” 10/02
21. A. Raguszewski *Tragedia na lotnisku* MMS Komandos 07-08/2001
22. I Chloupek *Zarząd Operacji Antyterrorystycznych „Broń i Amunicja”* (BiA) 02/2005
23. I.Chloupek *Coraz nowocześniej „Commando”* 8/2008
24. I Chloupek *Jak Feniks z popiołów* BiA 02/2006
25. I.Chloupek *Wydział V* Commando 01/2007
26. I.Chloupek *Zespół Interwencji Specjalnych* BiA 02/2007
27. I Chloupek *Przemytnicy, narkotyki i broń* MMS „Komandos” 10/2000,
28. I Chloupek *Mokra robota* MMS „Komandos” 12/2000
29. A. Krugler *Ćwiczenia Bus Free* BiA 05/2006